

Bakonyi István

Turczy István: Deodatus

Turczy István *Deodatusa (A férfi és egy város történelme)* sajátos és különös világ. Címlapjának művészete korábbi századok könyvborítójának világát idézi, Papp Rita munkája vizuális élményt nyújt. Belül pedig Lévai Ádám remek grafikái és Eifert János fotói (a szerzőről) ugyancsak összhangban vannak a külső szépséggel.

S a tartalom egyfajta főhajtás a szülővárosnak. „...egyszerre hiteles dokumentumokon alapuló történelmi mű, királyi iratokat, régi leveleket és naplót felnyitó korrajz, amely új adalékokkal szolgál Zsigmond király koráról...” olvassuk az ajánlásban. Persze más korokról is hol prózában, hol versben (Turczy is a sok műfajú szerzők közé tartozik). Deodatus ugyanis a hagyomány szerint nem más, mint első királyunk, István keresztapja. És ráadásul azt is állítják, hogy a király tatának nevezte őt, aki egyébként a tatai bencés klostrom alapítója is volt. (Innen lenne a város neve...)

S aztán a név a későbbi századokban is előkerül, miközben írónk a történelemben utaztat meg bennünket, hol a valós, hol a képzelte világban. Miként a *Mint a legendák* című vers végén találjuk: „... Mi, / akik kicsit hiszünk az öröklétben, / mi is ő vagyunk, / évezredes percek pillaközén, / im: / létezése az otthonunk.” Ehhez hasonló emlékezetes pillanatokban bővelkedik a könyv, Turczy István tehetségét igazolandó. Az is az erényei közé tartozik, hogy számos helyen csillogtatja történelmi jártasságát, például egy felszentelés aprólékos leírásában.

Én mégis a költő nagyságát emelem ki elsősorban. Van egy verse, *A távozó*, amelyben – jórészt el is távolodván a történet fő sodrától – különös lírai magasságokban jár. Gondolatisága és érzelmeinek gazdag világa együtt ad kivételes esztétikai élményt. Pl. így: „A csönd egy hely a távozó szemében, / Törekenyebb, mint bármely faág, / Lombok közt rejtőzve rémületében / Eltűnik, úgy mutatja meg magát...” Formai tökélye ugyancsak a mű értékes vonása. A kimondhatatlant mondja ki érzékenyen és finoman, mindenfajta erőlködés nélkül.

Címszereplője egyébként századokon átívelő, jelképes alak, akivel már-már azonosul az író is. Az olvasó könnyen éli át a történeteket, ha kell, részese lehet a XV. századi Tata életének, az élményszerű leírások és jellemzések segítségével. A hű korrajznak köszönhetően, egészen 1848-ig. S kiderül, hogy a szeretett város mindig fontos szerepet játszott a magyar történelemben. Kiemelt jelentősége van a XI. századi apátság építésének, és az ilyen részletekben megcsap bennünket a középkor levegője, hála az író hangulatteremtő képességének. Az is lenyűgöző, milyen részletesen írja le a felszentelés aktusait. Itt is, másutt is egy történelmi város áll a középpontban, és úgy, hogy rajta keresztül egész történelmünk epizódjait eleveníti meg.

A sok műfajúságot jelzi a levelek és a naplók közlése. Egy bizonyos Giulio Turco (!) hadmérnök naplójából vett részlet igazolja egyrészt Turczy István alkotó képzetét, másrészt azt a tényt, hogy a szakirodalmat is remekül használja fel a török kori végvári élet felvillantásával: „... *Mint a harangkötél, olyan feszes heteken vagyunk túl. Megerősítettük a rondellát – az egyetlen bástyát, ahol a török nem tombolt, hanem épített, amíg ő volt itt az úr – és új ágyúállással láttuk el. Stratégiai pont, innen tarthatjuk tűz alatt a hidat és kaput ostromló ellenséget...*” És így tovább...

Megragadja a pillanat és az öröklét viszonyát, az egyes epizódokban a tágabb értelemben vett összefüggések összhatását. A tudományos megalapozottság is a sajátosságok közé tartozik, ezt erősítik meg a könyv végén a jegyzetek és a kommentárok. Ilyen szempontból is izgalmas a *Vacsora Esterházyéknál* c. próza, benne korhűséggel, valós alakokkal egy elképzelt történetben. Szerzőnk epikus tehetségének bizonyítékaként.

A város hálás lehet költő-író fiának ezért a műért, mint ahogy a szerző Tatához fűződő hűsége is természetes. A magyar olvasóközönség hasonlóképpen üdvözlheti ezt a művet. Hiszen valamennyien élvezettel forgathatjuk ennek a könyvnek lapjait. Üzenete szerint ugyanis tartoznunk kell valahova, és valóban jó tudni, hol van ez...

(*Scolar Kiadó, 2019*)

E számunkat nyomta és kötötte a Print 2000 Nyomda Kft.

print 2000

N Y O M D A K E T K E C S K E M É T

6000 Kecskemét, Nyomda u. 8.

Tel.: +36 76 501 240; Fax: +36 76 501 249

E-mail: info@print2000.hu

www.print2000.hu

Folyóiratunk megjelentetését az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Nemzeti Kulturális Alap támogatja.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Nemzeti Kulturális Alap